

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجموعه کتاب‌های اندیشمند

کتاب یار اندیشمند فارسی ششمی‌ها

قابل استفاده ی دانش آموزان پایه ی ششم ابتدایی

مؤلف: محمدرضا لطفی

شامل:

توضیحات هر درس، معانی اشعار،
نکات اضافه دستوری، یادآوری نکات سالهای قبل
و تمرینات متنوع
+ ۵ زنگ آزمون دوره‌ای

ناشر: تندیس نقره‌ای اندیشمند
با همکاری آموزشگاه علمی اندیشمند

مقدمه‌ی ناشر

به نام خداوند جان و فرد

«کتاب یار» مجموعه‌ای است کم نظیر که به شیوه‌ای روان، عمیق و مؤثر، تمامی نیازهای آموزشی دانش آموزان عزیز را در هر پایه‌ی تحصیلی تحت پوشش قرار می‌دهد و از آنجا که مطالعه‌ی دقیق کتاب یار به فهم کتاب درسی کمک می‌کند، بنابراین کتاب یار، یار کتاب درسی محسوب می‌شود. با این هدف، گروه مؤلفین اندیشمند با بهره‌گیری از روش‌های نوین آموزشی و مطابق با محتوای کتب درسی، کتاب یار را طراحی نموده‌اند.

آنچه این مجموعه را از سایر کتاب‌های مشابه متمایز می‌سازد، شیوه‌ی ارائه‌ی مطالب، درس‌نامه‌ها، سؤالات متعدد و متنوعی است که بر اساس آن‌ها آزمون‌های دوره‌ای برگزار می‌شود. این روش موجب گردیده تا دانش آموزان عزیز بتوانند در هر آزمون رشد توانایی‌های علمی خود را به محک گذارده و با مشخص شدن نقاط قوت و ضعف خود، مسیر یادگیری مناسب‌تری را در پیش گیرند.

امید است کتاب حاضر چون یاری‌مهربان، شما را تا سرمنزل مقصود همراهی نماید.

سربلند باشید.

به نام خداوند خورشید و ماه که دل را به نامش فرد داد راه

دوره ابتدایی تحصیلی، اساسی ترین دوره در بین دوره های چندگانه ی تحصیلی در مملکتمان است. از اهداف مهم این دوره ها می توان به توانایی خواندن و نوشتن و حساب کردن اشاره کرد به غیر از این هدف ها، هدف های مهم دیگری هم وجود دارند که در درجه بندی اهداف آموزش ابتدایی بالاتر از اهداف یاد شده قرار می گیرند.

اما متأسفانه نگاه مساوی به تمامی دروسی که هدف های فوق را دنبال می کنند، بین دانش آموزان و حتی آموزگاران ارجمند وجود ندارد، چنان که حجم عمده ای از ساعات درسی را دروس ریاضی و علوم پر می کند.

در واقع به جرأت می توان گفت، درس فارسی به نوعی مظلوم واقع شده است، چراکه تقریباً دانش آموزان بیشتر به سایر دروس توجه می کنند تا به درس فارسی و این درحالی است که شاید بتوان گفت، این درس مهم ترین درس دوره ابتدایی است.

نظر به این مهم و این نقص در آموزش درس فارسی، این کتاب تلاش می کند با آموزش های تکمیلی با نگاهی به کتاب فارسی سال قبل، تمرین های هدف دار و گوناگون، سواد فارسی دانش آموزان را به گونه ای بالا ببرد تا در پایان سال تحصیلات این پایه، تسلط کامل به مفاهیم این درس داشته باشند.

برای این منظور مطالب مهم دستوری، واژه آموزی و نکته ها را با بیانی گسترده تر بیان کرده و تمرینات گوناگون و بسیاری که به نوعی مکمل تمرینات کتاب نوشتاری است در نظر گرفته شده است.

در لابه لای مطالب آموزشی مربوط به کتاب درسی، مطالب جدید و تکمیلی در بخش هایی به نام «دو کلمه حرف حساب» گنجانده شده تا به مطالب علمی کتاب عمق بیشتری بدهد و در قسمت های «اینو یادت میداد» مطالب دستوری سالهای گذشته بیان شده است.

برای بررسی دقیق تر درس و توجه دانش آموزان به متن دروس، تلاش شده تا تمرینات بیشتر از متن خود دروس انتخاب شود که خود بهترین مرجع است.

آزمونهایی تحت عنوان «زنگ آزمون» نیز برای بررسی بهتر تمرینات گذشته در فواصل معینی بین درس ها در نظر گرفته شده تا مروری بر آموخته های قبل نیز شود.

در انتها با اذعان به این که قطعاً هر تلاشی خالی از نقص و اشکال نیست، امیدوارم همکاران ارجمند با گوشزد نقاط ضعف و قوت این کتاب، نگارنده را در ارائه ی مجموعه های بی نقص تر یاری دهند.

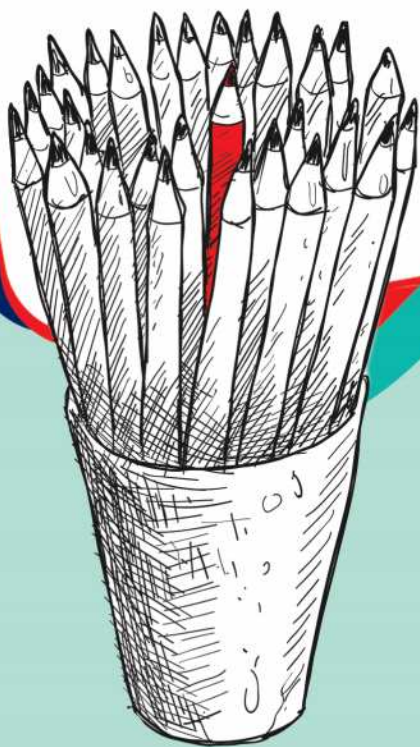
فهرست مطالب

۷	فصل اول: آفرینش
۸	درس اول: معرفت آفریدگار
۱۵	درس دوم: پنجره های شناخت
۲۱	فصل دوم: دانایی و هوشیاری
۲۲	درس سوم: هوشیاری
۲۹	زنگ آزمون یک
۳۲	درس چهارم: داستان من و شما
۳۸	درس پنجم: هفت خان رستم
۴۴	فصل سوم: ایران من
۴۵	درس ششم: ای وطن
۵۲	زنگ آزمون دو
۵۵	درس هشتم: دریاقلی
۶۵	فصل چهارم: نام آوران
۶۶	درس نهم: رنج هایی کشیده ام که مپرس ...
۷۳	زنگ آزمون سه
۷۶	درس دهم: عطار و جلال الدین محمد
۸۳	درس یازدهم: شهدا خورشیدند
۸۹	فصل پنجم: راه زندگی
۹۰	درس دوازدهم: دوستی / مشاوره
۹۸	زنگ آزمون چهار
۱۰۱	درس چهاردهم: راز زندگی
۱۰۷	فصل ششم: علم و عمل
۱۰۸	درس پانزدهم: میوه ی هنر
۱۱۶	درس شانزدهم: آداب مطالعه
۱۲۳	درس هفدهم: ستاره روشن
۱۳۰	زنگ آزمون پنج

فصل اول

آفرینش

درس اول: معرفت آفریدگار
درس دوم: پنجره های شناخت

درس اول: معرفت آفریدگار

این متن که از کتاب تاریخ بلعمی انتخاب شده به دنبال آموزش این مطلب است که باید در جهان آفرینش دقت کرد تا خداوند را بهتر شناخت.

ابو علی بلعمی گفته است:

تمام مردم گوناگونی که در جهان دیده می شوند را خداوند یکتا آفریده و برای همه ی آنها نیز نعمت های بسیاری خلق کرده است. بنا بر این، این آفریدگار توانا، دانا و مهربان را باید پرستید و از او بسیار سپاسگزاری نمود.

اندیشیدن درباره ی خداوند و آفریدگان اوباعث افزایش دانایی و ایمان به خداوند و غفلت و فکر نکردن به آفرینش باعث نادانی و گمراهی انسان خواهد شد.

سعدی شیرازی نیز، در این شعر خویش، به این نکته اشاره کرده است که تمام موجودات دنیا، هر یک به شکلی با دیدن جهان و احساس لذت های آن خداوند بزرگ را به یاد آورده و هر کدام به زبان خود از حضرت پروردگار سپاس گزاری می کنند.

❖ پیاموریم

← الف) جمله عبارت است از کلمه یا مجموعه ی کلمه هایی که روی هم پیام کاملی را به گوینده یا شنونده منتقل کنند. در زبان فارسی جمله به سخنی گفته می شود که از نهاد و گزاره تشکیل شده است. اجزای جمله به دو صورت عادی و بلاغی کنار هم قرار می گیرند. در روش عادی جایگاه نهاد و گزاره و فعل مشخص است.

اما در شیوه ی بلاغی که در نظم (شعر) بیشتر کاربرد دارد جای اجزای جمله جا به جا می شود که در قسمت (ب) این گفتار توضیح داده خواهد شد. بر اساس مفهوم و پیامی که جمله ها می رسانند، آن ها را به چهار گروه تقسیم بندی کرده اند.

اکنون به جمله های زیر توجه کنید:

(۱) بهار از راه رسیده است.

(۲) آموزگار چه درسی داد؟

(۳) شکوفه ها را تماشا کن.

(۴) بهار چقدر زیبا است!

در جمله ی ۱ ، رسیدن بهار را خبر داده ایم. در جمله ی ۲ ، در باره ی موضوع تدریس آموزگار پرسش کرده ایم. در جمله ۳ ، از شنونده خواسته ایم که شکوفه ها را تماشا کند و در حقیقت به او در باره ی کاری امر کرده ایم ، اما آخرین جمله ، نه خبری را می رساند و نه مفهوم پرسش و امر دارد ، بلکه در آن تعجب خود را از زیبایی بهار بیان کرده ایم. تعجب ، یکی از حالات و عواطف انسان است. در این باره به این جمله ها نیز توجه کنید :

۵) کاشکی این مردم دانه های دلشان پیدا بود!

۶) پاینده باد ایران اسلامی!

۷) به به چه هوای خوبی!

این جملات نیز مانند جمله ی «۴» هر یک ، یکی از عواطف انسانی را بیان می کنند :

جمله ی ۵ آرزو ، جمله ۶ دعا و جمله ی ۷ تحسین و آفرین را می رساند.

پس :

به جمله هایی مانند جمله ی «۱» که در آن ها خبری داده می شود ، **جمله ی خبری** می گویند. در پایان جمله ی خبری باید نقطه (.) گذاشت.

جمله هایی را که مانند جمله ی «۲» پرسشی را مطرح می کنند ، **جمله ی پرسشی** می نامند. در پایان جمله ی پرسشی ، علامت پرسش (؟) می گذارند. باید توجه داشت که در زبان عامیانه و هنگام صحبت کردن می توان با تغییر لحن صحبت یک جمله ی خبری را به یک جمله ی پرسشی تبدیل کرد.

مانند : هوا سرد است. ← هوا سرد است ؟

اما در هنگام نوشتن برای نوشتن یک جمله ی پرسشی باید از کلمه های پرسشی (آیا ، چه ، چگونه ، کی ، چرا و ...) استفاده کنیم. به این کلمه ها «**آداب پرسش**» می گویند.

جمله هایی که مانند جمله ی «۳» با آن ها انجام کاری را می خواهیم ، جمله ی امری نامیده می شوند. در پایان جمله ی امری نیز مانند جمله ی خبری ، نقطه (.) می گذارند.

و بالاخره جمله ای مانند جمله های ۴ ، ۵ ، ۶ و ۷ که نه خبری را می رساند و نه مفهوم پرسش یا امر دارد ، بلکه یکی از عواطف و روحیات انسانی مانند تعجب ، دعا ، تحسین ، خشنودی ، خشم

و نفرت را بیان می کند، **جمله ی عاطفی** نامیده می شود. در پایان جمله ی عاطفی این نشانه (!) را می گذاریم.

← ب) در سال های قبل با شعر آشنا شدیم و در یافتیم شعر عبارتی است که دارای وزن و آهنگ بوده و قافیه داشته باشد. آن چه لازم است یاد آوری شود این است که برای ساختن آهنگ یا ریتم شعر گاهی شاعر با انتخاب کلمه هایی، بدون جابه جایی اجزای جمله، موفق به ایجاد ریتم (آهنگ) می شود.

مثال: پسر نوح با بدان بنشست خاندان نبوتش گم شد

ولی در بسیاری از اوقات، ناچار به جا به جا کردن برخی از کلمه ها می شود. مثال:

تا توانی می گریز از یار بد یار بد بدتر بُود از مار بد

جمله ی درست بیت بالا این گونه است:

تا توانی از یار بد بگریز یار بد از مار بد، بد تر بُود

در این دو جمله که در قالب یک بیت آمده است برای ایجاد ریتم و آهنگ شعر، فعل های دو جمله، جا به جا شده اند.

برای ساخت ریتم باید حتماً تعداد بخش های هر مصراع در هر بیت با هم برابر باشند به عنوان نمونه در مصراع اول (تا توانی می گریز از یار بد) یازده بخش و در مصراع دوم (یار بد بدتر بود از مار بد) هم یازده بخش وجود دارد.

حکایت

حکایت نوعی از داستان کوتاه به شمار می رود که در آن درس یا نکته ای اخلاقی نهفته است. این درس یا نکته ی اخلاقی بیشتر در پایان حکایت بر خواننده آشکار می شود. شخصیت های حکایت، اشخاص، حیوانات یا اشیای بی جان هستند. بهترین نمونه های حکایت در زبان فارسی را می توان در داستان های هزار و یک شب دید. حکایت ها معمولاً طوری نوشته می شوند که خواننده به سادگی آن را درک کند. ادبیاتی را که در حکایات به کار برده می شود را «**ادبیات تعلیمی**» می نامند.

۱ - قافیه ها را در بیت های زیر ، مشخص کنید و زیر آنها خط بکشید.

ای نام تو بهترین سر آغاز   بی نام تو نامه کی کنم باز
ای نام تو مونس روانم   جز نام تو نیست بر زبانه

۲ - در بیت های زیر جمله های خبری و امری را پیدا کنید و بنویسید.

تن زنده والا به ورزشدگی است   که ورزشدگی مایه ی زندگی است
به ورزش گرای و سر افراز باش   که فرجام سُستی سر افکندگی است

۳ - مفهوم عبارت زیر را به زبان ساده بنویسید.

به سختی دهد مرد آزاده تن   که پایان تن پروری بندگی است

.....

۴ - انواع جمله های زیر را مشخص کنید.

- الف) چه کسی رغبت می کند در یک محیط کثیف و آلوده به گردش برود ؟
ب) بعضی از پرندگان و حیوانات هم برای تمیز کردن خود ، روی خاک می غلتند.
پ) چه گوارا این آب !
ت. چه زلال این رود !
ث) کوچه باغش پُر موسیقی باد!

۵ - جمله ی زیر را با قرار دادن علامت مناسب در پایان آن و اندکی تغییر، یک بار به جمله ی امری ، یک بار به جمله ی عاطفی و یک بار به جمله ی پرسشی تبدیل کنید.

مثال: جهان هنر ، جهان شگفتی هاست.

جهان هنر چه جهان شگفتی است ! آیا جهان هنر جهان شگفتی هاست ؟

« شما بارها بر قلمی که نقش ها را رقم زده و دست های ماهری که آن ها را بافته ، آفرین گفته اید.»

جمله ی امری : _____

جمله ی عاطفی : _____

جمله ی پرسشی : _____

۶ - شکل مفرد هر یک از این کلمه ها را بنویسید.

اقوام ( ) عقاید ( ) رسوم ( )

۷ - کدام یک از کلمه های زیر می توانند با هم هم قافیه باشند ؟ آن ها را کنار هم بنویسید.

نیاز ، کنار ، نام ، زار ، دوام ، راز

.....

۸- در هر یک از بیت های زیر، فعل ها را جا به جا کنید و جمله را مرتب نمایید.

الف) نباشد همی نیک و بد پایدار همان به که نیکی بُود یادگار

ب) کبوتر بچه ای با شوق پرواز به جرئت کرد بال و پر باز

۹- جمع و مفرد بودن هر یک از فعل های زیر را مشخص کنید.

خواندید ( ) ، می آمدم ( ) ، گفته بودند ( )

می خندند ( ) ، نوشته ای ( )

۱۰ - ترکیبات وصفی (موصوف و صفت. و اضافی (مضاف و مضاف الیه) را مشخص کنید و در دو گروه بنویسید.

دریای بی کران ، خلیج فارس ، مسجد جمکران ، برگ سبز ، کوچ پرندگان ، نواحی گرم

ترکیبات وصفی : .....

ترکیبات اضافی : .....

۱۱ - دو کلمه ی «آشکار» و «نهان» نسبت به هم چه حالتی دارند ؟ یک مثال مشابه دیگر بنویسید.

۱۲ - از میان کلمه های زیر آن را که مناسب است در جای خالی جمله قرار دهید.

الف) طولانی   ب) طویل   ج) بلند   د) دراز

مادر بزرگ همیشه دانه ی آخر تسبیح را که می انداخت ، صلوات را ..... ختم می کرد.

۱۳ - با کلمه های تقریباً هم معنا و هم آهنگ زیر جمله بسازید.

تعلیم و تدریس : .....

تفکر و تأمل : .....

مجلس و محفل : .....

معروف و مشهور : .....

۱۴ - کلمه های جدول زیر را دو به دو باهم ترکیب کنید و کلمه ی جدیدی بسازید.

جزء اول	کلمه ی جدید	جزء دوم
شکوفه		دست
چیره		خورده
روستا		باران
باران		نشین
چشم		زنده
الهام		نواز

۱۵ - معنای درست هر واژه را از بین گزینه های مقابل آن ها انتخاب کرده و زیر آنها خط بکشید.

الف) تجلی: دوستی ، پیدا شدن ، دیدن

ب) حک: سنجیدن ، پاک ، تراشیدن

پ) سپاس داری: شکرگزاری ، ستایش ، پرچم داری

۱۶ - در کدام یک از جمله های زیر ، نهاد درست مشخص نشده است؟

الف) رشته ای در گردنم افکنده دوست (نهاد: دوست).

ب) باز به گردون رسید / ناله ی هر مرغ زار (نهاد: ناله ی هر مرغ زار)

پ) باد بهاری وزید از طرف مرغزار (نهاد: باد بهاری)

ت. خیز و غنیمت شمار جنبش باد ربیع (نهاد: غنیمت).

درس نهم: پنجره های شناخت

آن چه که این درس در پی آن است، این موضوع است که برای شناخت بهتر و بیشتر پروردگار باید به دقت به اطراف نگاه کرد، از تمام حواس خود (دیدن، شنیدن و...) استفاده و در باره ی آن ها اندیشه کرد. شاید به همین خاطر است که در توصیه های دین اسلام یک ساعت تفکر بهتر از هفتاد سال عبادت است.

در حقیقت دیدن آفریده های پروردگار و دقت در آن ها ما را در شناخت بیشتر و بهتر از قدرت و دانایی خداوند و لذت بردن از جهان آفرینش یاری می کند.

به طور کلی اهداف آموزشی این درس را می توان در شش مورد زیر طبقه بندی کرد:

۱ - تقویت روحیه ی ستایش پروردگار

۲ - تأکید بر نام بردن از پروردگار در آغاز هر کار

۳ - شناخت پروردگار از راه بهره گیری از حواس پنج گانه

۴ - تقویت مهارت خوب گوش دادن

۵ - تقویت مهارت خوب نگاه کردن

۶ - پرورش توانایی دقت و تأمل در پدیده ها

یادآوری

آن چه در این قسمت به آن پرداخته شده است، کلمه های هم خانواده است. کلمه های هم خانواده به دو گروه عربی و فارسی طبقه بندی می شوند. این درس به کلمه های عربی اشاره کرده است.

کلمه های عربی دارای سه حرف اصلی و مشترک هستند که گاهی حرف یا حرفی بین حروف اصلی قرار می گیرند و کلمه هایی جدید با معانی جدید اما در مفهوم نزدیک به هم به وجود می آورند.

مثلاً در کلمه های « علم ، عالم ، معلّم » سه حرف مشترک و اصلی ، « ع ل م » است. در واژه ی « عالم » بین حرف اصلی اول (ع) و حرف اصلی دوم (ل) ، حرف « الف » قرار گرفته است. در کلمه ی معلّم ، به ابتدای کلمه ی علم ، حرف « م » اضافه شده است و باز یک کلمه ی جدید به وجود آورده است.

همان طور که ملاحظه می شود در تمام این سه کلمه تعداد حروف تفاوت کرده است ولی ترتیب قرار گرفتن سه حرف اصلی (ع ل م) تغییری نکرده و جا به جا نشده اند. این قانون در واژه های « خلق ، خلقت و خالق » هم دیده می شود یعنی سه حرف اصلی « خ ل ق » است که در کلمه ی خلقت ، به انتهای سه حرف اصلی ، حرف « ت » و در کلمه ی خالق بین حروف اول و دوم اصلی حرف « الف » اضافه شده است.

اینو یادت میار؟

اضافه شدن دو کلمه به یکدیگر در صورتی که هر دو کلمه اسم باشند ، را « **مضاف و مضاف الیه** » می گویند. برای تشخیص دو ترکیب « مضاف و مضاف الیه » و « **موصوف و صفت** » چند راه پیشنهاد می شود :

۱ - اضافه کردن « ی » به پایان کلمه ی اول. در این صورت اگر ترکیب معنا دار بود « موصوف و صفت » است.

مثال : کوهی بزرگ : (کوه بزرگ موصوف و صفت است.

کوهی دماوند: (کوه دماوند مضاف و مضاف الیه است.

۲ - اضافه کردن علامت « تر » به پایان کلمه ی دوم. اگر ترکیب معنا دار بود ، موصوف و صفت است.

مثال : کوه بزرگ تر

به دو کلمه ی مضاف و مضاف الیه ، **ترکیب اضافی** و به موصوف و صفت ها ، **ترکیب وصفی** گفته می شود.

۱ - برای هر یک از کلمه های عربی زیر دو هم خانواده بنویسید.

ظلم : ..... ، .....
معلوم : ..... ، .....
حال : ..... ، .....
هدایت : ..... ، .....
حفظ : ..... ، .....
شهادت : ..... ، .....

۲ - در هر یک از بیت های زیر کلمه های متضاد را پیدا کنید و زیر آن ها خط بکشید.

ای هست کن اساس هستی   کوتاه ز درت دراز دستی

* * * * *

از ظلمت خود رهاییم ده   با نور خود آشناییم ده

۳ - در جمله های زیر به جای نقطه چین ها کلمه های مناسب به کار ببرید.

الف) نام پروردگار مانند..... است که در های بسته را می گشاید.

ب) خداوند از هر چه در جهان روی می دهد ..... است.

۴ - در جدول زیر کلمه های مترادف را با خط به هم وصل کنید.

عطوفت	صبر
نو	غم
غصه	تازه
شکیبایی	رأفت

۵ - جاهای خالی را کامل کنید.

پاکی = پاک + ی	یعنی پاک بودن
هوشیاری = ... + ی	یعنی: .....
..... = خون سرد + ی	یعنی: .....
جوانی = ... + ...	یعنی: .....

۶ - کلمه های « حیات » و « حیاط » را در محل مناسب در جمله های زیر به کار ببرید.

در بهار ، طبیعت ..... از سر می گیرد و بنفشه ها دو باره به میهمانی ..... کوچک خانه ی ما می آیند.

۷ - هر یک از واژه های زیر را در یک جمله به کار ببرید.

- طوفانی : .....

- آفتابی : .....

- ساحلی : .....

۸ - تصوّر کنید درون یک زیر دریایی شیشه ای و در حال حرکت زیر دریا هستید ، آن چه را که می بینید در سه خط بنویسید.

۹- ابتدا برای هر یک از این کلمه‌ها یک هم خانواده بنویسید، سپس با هم خانواده‌ی نوشته شده یک جمله بنویسید.

الف) تحصیل = ... : .....

ب) تشویق = ... : .....

۱۰- یکی از چهار کلمه‌ی قصد، قاصد، مقصود و صادق با سه کلمه‌ی دیگر هم خانواده نیست. آن را پیدا کنید و دلیل خود را بنویسید.

.....

۱۱- در جای خالی کلمه‌ی مناسب بنویس.

الف) پروانه از گروه ایمان ..... (برخواست، برخاست).

ب) ریحانه از بقیه‌ی گروه اجازه ..... (خواست، خاست).

پ) معلّم پس از شنیدن ..... (نضرات، نظرات) گروه‌ها، صحبت کرد.

۱۲- در بیت زیر، قافیه را مشخص کنید و زیر آن‌ها خط بکشید.

«در کتاب چار فصل زندگی   صفحه‌ها پشت سر هم می‌روند

هر یک از این صفحه‌ها یک لحظه‌اند   لحظه‌ها با شادی و غم می‌روند»

۱۳- جدول زیر را کامل کن.

هم خانواده	هم خانواده	ریشه‌ی سه حرفی
	منظور	
		خلق
صادق		
	تفکر	
علوم		

۱۴- پنج جمله بنویسید که مفعول داشته باشد و نهاد و گزاره‌ی هر یک را در جدولی مانند جدول زیر بنویسید.

نهاد	گزاره
من	علی را در خیابان دیدم.

۱۵- پسوند مناسب را رو به روی کلمات زیر بنویسید.

فیل..... ، خشم..... ، هندو.....

وحشت..... ، غم..... ، لنگر.....

۱۶- در متن زیر برای کلمه‌های مشخص شده، یک کلمه‌ی هم معنی داخل کمانک بنویسید.

الف) خوب است کمی به خودمان **بیندیشیم**. (.....)

ب) اگر قرار بود هر کس **تنها** (.....) ، **نام** (.....) خودش را صدا کند ، سلام و خداحافظی در میان نبود.

پ) اگر دیگران نبودند کلمه‌هایی مانند **دوستی** (.....) ، **مهربانی** (.....) ، **یاری** (.....) از لغت نامه‌ها پاک می‌شد.

